

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

JERONIMSKO SVIJETLO

KRSTO STOŠIĆ

JERUSALEMSKA SLAVA JEDNOG HRVATA

1 DINAR

JERONIMSKO SVIJETLO

MJESEČNIK ZA POUKU I PROSVJETU

Izlazi svakog mjeseca jedamput — Pretplata 15 dinara na godinu

Pojedini broj stoji kod jeronimskog povjerenika i preprodavaoca samo 1 dinar

Broj 13. — U Zagrebu 25. kolovoza — 1935.

HRVATSKO SVETIŠTE U JERUSALEMU

Jerusalem je najsvetiji grad svijeta, jer je u njem Spasitelj umro na križu za spas svega svijeta. U taj sveti grad, na Isusov grob vuče srce svakoga kršćanina. Hodočasnici sviju naroda hrle onamo. Osim toga svi kršćanski narodi dižu u tom svetom Isusovu gradu svoje crkve, kapelice, oltare i druga svetišta, da se odatle posebnim načinom prinose sv. mise i molitve u ime tih naroda i za te narode pred prijestolje Božje. Takve svoje crkve, kapelice, oltare imadu u Jerusalemu već skoro svi katolički narodi. Samo mi Hrvati dosad nismo imali još ništa. Ali zato mi imamo, što malo koji drugi narod ima: imamo blaženog mučenika, rodom Hrvata, koji je u Jerusalemu mučenički umro za Isusovu vjeru. To je BL. NIKOLA TAVELIĆ. Jedini mi Hrvati između sviju slavenskih naroda imademo jerusalemskog mučenika. Tom svetom Hrvatu u čast podiže se sada troškom sviju Hrvata katolika oltar u Jerusalemu, pa je to eto prvo hrvatsko svetište u tom svetom Spasiteljevu gradu. To mora biti velika radost za svako hrvatsko srce. I preuzvišeni naš hrvatski metropolita dr Antun Bauer, najviši poglavar katoličke Crkve među Hrvatima, veseli se tome te je preuzeo pokroviteljstvo nad gradnjom tog hrvatskog svetišta jerusalemskog. A uz njega svi oni hrvatski nadbiskupi i biskupi, koji su dosad bili u Svetoj Zemlji, to jest preuzvišeni nadbiskupi o. Rafael Rodić i dr Ivan Ev. Šarić te biskup Lajčo Budanović. Pod njihovim pokroviteljstvom podiže se taj prvi jerusalemski hrvatski oltar. A k tim preuzvišenim pokroviteljima pridružuje se i dubrovački biskup preuzvišeni dr Josip Carević, koji će sam poći s hrvatskim hodočasnicima u Jerusalem, da taj naš hrvatski oltar ondje posveti. To će biti veličanstvena hrvatska katolička slava u Spasiteljevoj domovini. Tko da se tom ne veseli! Sretnih li onih, koji budu mogli poći s hrvatskim hodočašćem u Svetu Zemlju na tu slavu! A dionici te sreće i te slave bit će bar donekle i oni, koji pročitaju ovu knjižicu, pa osobito oni, koji ma i najmanjim darom još pomognu dovršenje tog hrvatskog svetišta u Jerusalemu. (Darovi se šalju na Odbor za Svetu Zemlju, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Tko daruje bar 10 dinara, dobiva na spomen cvijet iz Svete Zemlje blagoslovljen na grobu Isusovu.)

ISUSOV GRAD DAO JE HRVATIMA NEBESKOG ZAŠTITNIKA

Mi smo Hrvati jedan od onih katoličkih naroda, koji su Crkvi katoličkoj najvjerniji. Preko tisuću godina naš je narodni život najuže povezan sa Crkvom katoličkom, koju su djedovi naši junački branili od najljućih njenih dušmana. Kolike i kolike su tisuće hrvatskih sinova i živote svoje dali za svetu vjeru Isusovu! Ni broja im ne znamo, kamo li imena. Tako smo eto mi Hrvati imali mnogo mučenika, koji su poginuli za Krista, imali smo i mnogo svetih ljudi, koji su živjeli i umrli svetim životom, ali ne znamo za njih. Imamo zastalno bezbroj takvih ugodnika Božjih u nebu, ali njihov se spomen na ovom svijetu ne pamti. Zato se kaže, da mi Hrvati nemamo svetaca, kao što ih imadu drugi narodi.

Pa ipak imamo nekoliko hrvatskih ugodnika Božjih, koje je Crkva proglasila blaženima. No i za njih i za njihova imena nažalost malo Hrvata zna. Premalo te naše narodne svete blaženike štujemo, premalo im se molimo, premalo im se utječemo za zagovor. Zato i nije još nijedan od njih proglašen svecem. A koliko drugi narodi imadu svojih svetaca! E, ali zato oni svoje ugodnike Božje štuju, mole im se, dobivaju njihovu pomoć s neba, pa onda Crkva te svete odabranike Božje uvrštava među svoje svece. Sigurno bi tako učinila i s našim blaženicima, kad bismo ih mi Hrvati više štovali.

Zato eto treba da se među nama Hrvatima što više raširi štovanje naših blaženika. Ali prije treba da i znamo za njih. Već smo u jednoj ovakvoj knjižici iznijeli životopis bl. Marka Križevčanina, koji je dosad najpoznatiji hrvatski blaženik. A sad evo nove knjižice o drugom jednom hrvatskom blaženiku, koji je mučenički umro za Isusa u istom onom gradu, u kojem je i Spasitelj umro za sve nas na križu. I baš taj sveti Hrvat, koji je u samom Isusovu svetom gradu Jerusalemu

okrunjen mučeničkom krunom, treba da bude među svima nama katolicima Hrvatima posebno štovan. Tä kad je tako blizu onome mjestu, gdje je Isus dragi bio razapet na križ, taj hrvatski blaženik dao mučeničko svjedočanstvo svoje vjernosti prema Isusu i Crkvi, sigurno je Spasitelju posebno mio. I zacijelo mu Isus rado ispunja sve molitve. Eto, koliko bi nama Hrvatima mogao pomoći zagovor tog našeg blaženika, samo kad bismo mu se svi molili. A hrvatski narod treba toliko pomoći Božje u svojim velikim nevoljama, jer bez Božje pomoći ne može nijedan čovjek pa i nijedan narod ništa.

Molimo se dakle bl. Nikoli Taveliću, našem hrvatskom jerusalemskom mučeniku! Raširimo njegovo štovanje po svim hrvatskim krajevima! Štujmo ga i zazivajmo po svim našim crkvama i po svim našim kućama! Velika će biti pomoć, koju će nam svakom pojedincu i svima zajedno dati Bog po tom hrvatskom blaženiku, čija je jerusalemska mučenička slava zapravo svjedočanstvom i odanosti cijelog hrvatskog naroda prema Spasitelju i Njegovoj svetoj Crkvi.

Sada se evo troškom cijelog hrvatskog naroda podiže prvo hrvatsko svetište u Svetoj Zemlji. To je oltar u čast bl. Nikole Tavelića u slavenskoj crkvi Majke Božje u Jerusalemu. Tako će eto ondje pred cijelim svijetom biti podičen taj naš hrvatski mučenik jerusalemski. To je ujedno i dika za sav hrvatski narod. Pa dokažimo, da se tim znamo i ponositi: štujmo svuda bl. Nikolu Tavelića, molimo mu se, zazivajmo ga, utječimo se njegovu zagovoru i jurišajmo tako na nebo, da nam taj blaženi Hrvat bude što prije uvršten među svece! Za proširenje štovanja tog jerusalemskog hrvatskog blaženika po svem hrvatskom narodu i za uzveličanje njegovo na ovom svijetu napisana je i izdana i ova knjižica, koju čitajte, mnogo čitajte i dajte svima i svakom, da je čita, pa da ne bude Hrvata katolika, koji ne bi znao, tko je svetoj Crkvi i hrvatskom narodu bl. Nikola Tavelić.

Dr J. A.

HRVAT JERUSALEMSKI MUČENIK

UVOD

Sv. Franjo Asiški je velik glasnik Krista Kralja, propovjednik božanske nauke, mučenik, koji je čeznuo da umre za vjeru, naučitelj radi mudrih pravila, koja je dao trima redovima, apostol koji se trudio za preporod i spas ljudi, prorok, koji je vidio djelovanje svoje braće u budućnosti po svem svijetu, serafin ljubavi, koji je silno zavolio Krista i duše bližnjih, te pjesnik, koji je iskreno slavio ljepote prirode od Boga stvorene.

Sv. Franjo je sličan Kristu. Rodio se u štalici, ljubio je poniznost, siromaštvo, čistoću i posluh. Za hranu i imutak nije ga morila briga. Primio je Isusove rane na svoje tijelo.

Misao je sv. Franje misijska misao. On je širio kraljevstvo Božje na zemlji. Pošao je na misijski put u Maroko i uputio se preko Dalmacije u Svetu Zemlju i Egipat. A Bog je odredio, da i njegova Mala Braća franjevci idu po svijetu. Svetac im je govorio: »Hajdete dva po dva u razne krajeve svijeta, navještavajte ljudima mir i pokoru za otpuštenje grijeha. Budite ustrpljivi u nevolji, postojani u molitvi, neumorni u radu, čedni u riječima i besprikorni u djelima, a za dobročinstva zahvalni. Plaća će vam biti kraljevstvo nebesko.«

Kad je sv. Franjo čuo, da su petorica njegove braće misionara poginula u Maroku, sa svetačkim mirom reče:

»Sada mogu kazati, da imam petoricu prave Male Braće.«

Riječi i primjer velikoga preporoditelja sv. Franje uvijek su napunjale plemenite duše zanosom, svetošću, odricanjem i poticale su na rad i žrtve. Duhovna su djeca svečeva pošla u sve zemlje kršćanske, krivovjerne i poganske, da propovijedaju vječne istine, obraćaju narode na pravi put, šire kršćansku prosvjetu, spasavaju duše i za njih lijevaju svoju krv.

Pravim Božjim i franjevačkim duhom proživio je cio svoj život i naš zemljak bl. Nikola Tavelić iz Šibenika. Ostavio je svoj plemićki dom i udobnosti svijeta, pa je za mladih dana pošao u bribirski samostan, zatim u Italiju u mjestance sv. Franje zvano Rivotorto na osobitu pokoru. U Bosni je punih dvanaest godina obraćao krivovjerne bogumile. Kad tamo nije mogao doći do palme mučeništva, primi je u Jerusalemu. Za Kristovu nauku umire izmrcvaren i rasječen. Izvješća o njegovoj smrti i drugova mu kažu nam, da su bili »ljudi narešeni krepostima, Bogu vrlo odani, svojim starješinama najposlušniji, u življenju vrlo strogi, u savršenstvu sasvim prokušani i izvrsni.«

Pravo je i korisno, da hrvatski narod upozna, časti i zaziva bl. Nikolu Tavelića, da mu podiže crkve i oltare te da ga uzima za svoga pomoćnika i zaštitnika.

O RODNOM GRADU BL. NIKOLE TAVELIĆA

Bl. Nikola Tavelić rodio se, ne zna se točno koje godine, u gradu Šibeniku u Dalmaciji, pa evo da nešto čujemo o prošlosti njegova rodnoga grada iz onoga doba, kad je živio naš Blaženik.

Šibenik su ustanovili Hrvati valjda odmah, kad su se naselili uz more. Prvi su naseljenici tu primili krštenje možda oko godine 820. Mjesto se razvilo oko utvrde sv. Mihovila, koju je, čini se, podiglo pleme Šubića. Šibenik se prvi put spominje godine 998. Razvijao se sve više, pa je god. 1298. dobio i svoju biskupiju. Tom prigodom kaže papa Bonifacije VIII., da je Šibenik »odlično mjesto, puno svake udobnosti«. Od godine 1292. Šibenik ima pravo slobodno birati gradskoga kneza, suce, kapetane i osobe gradske uprave. To mu je potvrdio i kralj Robert god. 1322. Plemićko vijeće je ustanovljeno god. 1334. te je ono do god. 1563. stvaralo zakone.

Političke su prilike bile tada vrlo zamršene. Radi pljačke omiških gusara god. 1302. do 1308. Šibenik morao je plaćati Mlečanima skupe ucjene, jer je Omiš i Šibenik bio u vlasti Jurja Šubića. Posredovanjem šibenskoga gradskog kneza Saracena Ilijića bosanski ban Mladen II. Šubić postao je mletačkim građaninom. Ali je Saracen malo kasnije stao tražiti pomoć od Mlečana proti istom banu. Stoga Mladen bane pred Šibenik u srpnju god. 1319., smakne Saracena i braću mu te htjede lišiti grad svih sloboština i oštro kazniti. Sad Mle-

čani zaprijetiše Mladenu svojom vojskom i mornaricom. Ban se bojao njihovih brodova, Šibenik je pustio na miru, ali pohara šibensko polje.

Šibenik je ostao pod zaštitom Mletaka sve do god. 1357. Dne 24. siječnja 1322. sklopi savez sa Trogirom za uzajamnu pomoć na kopnu i moru, ali se domala zavadiše radi sela Blizne te se potukoše kod toga sela 1333. Blizna osta Trogiru.

Šibenik, Split i Trogir bojeći se kralja Ljudevita sklopiše g. 1340. savez pod zaštitom Mlečana.

No Šibenčani nisu voljeli Mlečana. Zato mletački zapovjednik Vektor Pisano dođe sa 36 galija pred Šibenik 24. listopada god. 1378. i stao se prijetiti šibenskim građanima. No Šibenik odbije prijetnje. Nato Pisano 28. listopada uništi grad, opljačka ga, poruši bedeme i utvrdu, popali kuće i poubija mnoštvo građana, iako su se oni vrlo hrabro branili. Jedva biskup uteče smrti. Kraljica je Elizabeta god. 1383. darovala 1840 dukata za obnovu šibenskih utvrda.

God. 1388. pristaše Šibenčani uz kralja Sigismunda. — No već g. 1390. pristao je Šibenik uz bosanskoga kralja Stjepana Tvrtka, koji se te godine proglasio i kraljem hrvatskim i koji je Šibeniku zajamčio »stare dobre običaje i općinske zakone«. Šibenčani su se zakleli, da će biti vjerni kralju, ali on je već slijedeće godine umro. Poslije toga primorski su se gradovi ćutjeli osamljeni, pa se baš u Šibeniku god. 1395. utanačio mir i savez među Šibenikom, Splitom i Trogirom. Kad je god. 1397. kralj Sigismund boravio u Dubrovniku, od-

bio je Šibenčane kao nepouzdane i postavio u Šibeniku svoje vojnike u znak, da mu moraju služiti.

Šibenik je u 14. stoljeću trpio i druge nevolje. Od kuge, glada i buna. Dne 29. lipnja 1380. zapalio se grad. Mnoge su kuće i crkve stradale od požara.

Šibenčani su imali svoje brodogradilište i po galijama mnogo mornara i trgovaca. U Zablaću i Morinjama imao je nesamo grad i plemstvo solane, nego su solane imali i crkve i biskupija.

CRKVE U ŠIBENIKU

Od crkava postojale su u Šibeniku u 14. stoljeću ove: crkvica sv. Mihovila u tvrđavi (sa slikom »Gospe od Kaštela«, koju građani od 12. stoljeća do danas uvelike štuju), crkvica sv. Grizogona valjda od god. 1126., crkvica sv. Grgura od prije god. 1200., crkvica sv. Duha od god. 1200., crkvica Gospina i crkvica Tijelova od god. 1536., te sv. Kate sa ženskim samostanom osnovanim g. 1391., crkva sv. Spasa (kojom su se do god. 1312. služili redovnici templari, dalje do god. 1349. bičevalci, flagelanti, a od god. 1391. klarise uz bližnji samostan), crkva sv. Dominika od god. 1346. (kad su u Šibenik došli dominikanci i ustanovili svoj samostan), crkva presv. Trojstva od god. 1360. Pred šibenskom lukom postojao je benediktinski samostan sv. Nikole iz 11. stoljeća.

Napose se osvrćemo na samostan franjevački i crkvu sv. Franje, u kojoj se sigurno molio i naš bl. Nikola Tavelić. Prema predaji samostan je usta-

novio fra Cvjetan, drug sv. Franje, god. 1221. Bio je podignut izvan gradskih zidina, na grebenima iznad mora, gdje je oko god. 1445. postojala crkvica sv. Andrije i Franje sa grobištem, a od god. 1645. utvrda, porušena oko god. 1860. Taj je samostan radi navale bana Mladena Šubića koncem veljače god. 1319. bio porušen, ali je plemićko vijeće dalo 23. ožujka 1320. drugo, sadanje mjesto za crkvu i samostan među gradskim zidinama.

Crkva sv. Franje ima danas golem kasetirani strop sa slikama iz života sv. Franje, Uznesenja bl. Djevice te nekih franjevaca, među kojima je naslikan i bl. Nikola Tavelić, kako u vatri izgara. To je najstarija slika našega mučenika iz g. 1647.

U današnjoj crkvi sv. Franje postoji devet oltara. Prvi je tu pobočni oltar nadesno oltar bl. Nikole Tavelića. Sliku je na tom oltaru izradio neki Mihaljević iz Krka 1891. k 500. godišnjici mučeništva bl. Nikole. Inače se na tom oltaru stavljala prigodno druga starija i manja slika bl. Nikole, koja je god. 1856. popravljena, a danas se nalazi u blagovalištu samostana.

Usput napominjem, da je šibenski biskup Fosko god. 1890. u stolnoj crkvi dao postaviti na posebnom oltaru sliku bl. Nikole sa sv. Jeronimom i Rokom, koju je slabije izradio isti Mihaljević. Biskup Fosko je nabavio i drveni lik za stolnu crkvu iste godine iz tvornice Josipa Runggaldiera u St. Urlichu. Jednu sliku našega blaženika dao je isti biskup izraditi u Beču za »List Biskupije«.

BL. NIKOLA TAVELIĆ
Slika na oltaru u crkvi sv. Franje u Šibeniku
Naslikao Mihaljević

OBITELJ TAVELIĆA

Obitelj Tavelića u Šibeniku zvala se Taveljić, Tavilić, latinski Tavileus, talijanski Tavileo. Prvi se od Tavelića spominje Bogdan Tavelić, koji je imao sina Petra i vjerojatno našega bl. Nikolu. Petrovi su sinovi Cvjetan i Ivan kao plemići, kad su Mlečani zauzeli Šibenik god. 1412., bili u službi mletačke vlasti. U oporuci 20. svibnja 1437. Ivan je između ostalog ostavio crkvi sv. Franje 20 dukata. Imao je sina Klementa, Cvjetana i Jakova. Bio je kapetan šibenskoga kotara, a kad je zaglavio prigodom nekog brodoloma god. 1453., njegovu je službu preuzeo brat mu Toma. Nikola, sin Cvjetanov, bio je god. 1480. admiral. Imao je sinove Mihovila, Vjekoslava i Ivana. Vjekoslav se hrabro borio proti Turcima i pao u ropstvo. Moralo se prodati njegovo imanje, da ga oslobode.

Rod je Tavelića izumro za najstrašnije kuge u Dalmaciji, kad je skoro sav Šibenik propao god. 1649. i početkom 1650. Obiteljski grb Tavelića prikazuje nam raskriljenog orla na modrom polju, a na zlatnom tri pruge sa crvenim i srebrenim četvorinama. Prema nekom ugovoru 6. ožujka 1417. (u arhivu šibenskoga kaptola) kuća Ivana Tavelića bila je blizu crkve presv. Trojstva, kod kuće, koju su u 18. vijeku podigli knezovi Galbiani. Tavelići su plaćali kaptolu nasljednu daću. Radi toga je u Šibeniku prozvana bližnja ulica Ulicom bl. Nikole Tavelića.

MEĐU BRIBIRSKIM KNEZOVIMA

Naš bl. Nikola Tavelić stupio je u franjevce, te je prvo doba svoga redovništva proživio u franjevačkom samostanu u Bribiru. Zato evo da nešto čujemo i o tome mjestu i tadanjim gospodarima toga mjesta.

Brdo Bribir, visoko 300 m, nalazi se blizu Bribirskih Mostina, gdje se križaju ceste Skradin-Benkovac-Knin preko Kistanja. Na tom su brdu bili dvori slavnih knezova Šubića. Bizantski car Konstantin Porfirogenet navodi među hrvatskim županijama i bribirsku, nazvanu po gradu Bribiru, koji je podignut na ruševinama negdašnje Varvarije ili Brebira (Brebera, Berbera i slično). Ta se županija sterala između rijeke Krke i Zrmanje obuhvatajući Bukovicu i Kotare sve do mora pred Karinom. U 14. stoljeću sjedinila se s ninskom, sidraškom i lučkom u jednu lučku županiju (župu).

Najvjerojatnije je, da je kralj Bela III. oko g. 1193. darovao županiju Bribir bribirskim županima, a Grgur I. Šubić postao je prvim knezom Bribira. Njegov je stric Grgo bio kninski biskup, a drugi je stric Višan (gospodar Zvonigrada u Lici i knez Splita) bio pristaša krivovjernih bogumila. Grgur I. ga je svladao pod Bribirom god. 1223.

Od knezova Šubića je najslavniji ban Pavao I., knez Splita i Trogira, primorski ban, ban Slavonije i »gospodar Bosne«. On i njegova braća Juraj i Mladen I. doveli su iz Napulja preko Splita Karla Roberta Anžuvinca u Zagreb, gdje ga je

ostrogonski biskup okrunio god. 1300. uz velike svečanosti za hrvatsko-ugarskoga kralja. Drugi je put okrunjen Karlo Robert u Budimu, ali tek god. 1311. Ban je Pavao namjestio u Bosni za bana svoga brata Mladena, ali su ga bogumili ubili u lipnju 1304. Po tom Pavao pošalje u Bosnu sina Mladena II. za bana. Pavao je pokopan u Bribiru, u crkvi sv. Marije u svibnju 1312. On je od svih banova najviše podigao čast banstva i bio najmoćniji. Kao starješina bribirskih knezova i cijeloga plemena Šubića odredio je svima posjede, časti i javne poslove. Najradije je boravio u Skradinu. Tu je podigao samostan sv. Ivan Krstitelja, kojega je uzeo za zaštitnika svoga doma g. 1299. Papa je god. 1319. dozvolio franjevačkom provincijalu Sklavonije (dalmatinsko-hrvatske provincije), da primi taj samostan. Pavlova sestra Stanislava živjela je kao vrlo sveta redovnica klarisa u samostanu sv. Elizabete, koji je postojao uz Krku naprama Skradinu.

Knez Juraj Šubić, brat Pavlov, vrlo je zaslužan za Šibenik. Kao pristaša Anžuvinaca pošao je u Napulj i Rim, te je pomoću kraljice Marije isposlovao, da je papa Bonifacije ustanovio šibensku biskupiju god. 1298.

Proti banu Mladenu, koji je htio Šibenik teško kazniti, ustadoše hrvatski knezovi, pače i rođeni mu brat Pavao II., jer je mislio da se domogne banstva u Hrvatskoj. U Bosni mu se iznevjeri ban Stjepan Kotromanović. Jedino ostane mu privržen brat Juraj II., gospodar Klisa, Splita i Omiša.

BL. NIKOLA TAVELIĆ

Slika objelodanjena u „Listu Šibenske Biskupije" g. 1891. prigodom proslave proglašenja blaženim. Dolje je katedrala u Šibeniku

Neprijatelji poraziše Mladena kod Bliske ljeti god. 1322., a Šibenčani i Trogirani poustošiše njegov Omiš i Skradin. Iza toga, kad je kralj Robert došao sa vojskom u Knin, zarobi Mladena i odvede ga zauvijek u Ugarsku. Nije se kralj spominjao zasluga, koje su mu iskazali Šubići.

Jelena Šubić udala se za bosanskoga kneza Vladislava god. 1338., od koje se rodio slavni kralj Stjepan Tvrtko. No ugled je Šubića u to doba sve više padao. Knez Nelepić porazio je Jurja II. Šubića god. 1324. kod Knina. Mletačka vlast oduzme sva primorska mjesta od ušća Cetine do ušća Zrmanje. Šubići su izgubili vlast u Bosni, Humu, Hrvatskoj i primorskim dalmatinskim gradovima. Ostade im samo Bribir, važna utvrda Ostrovica, Skradin, Klis i Omiš. Kralj ih Ljudevit I. prisili, da mu ustupe Ostrovicu. Za nju je Juraj III. dobio Zrin u Slavoniji poveljom 31. srpnja 1347. Tako se Juraj može smatrati prvim knezom Zrinskim.

Mladen III. Šubić borio se proti kralju Ljudevitu I. Umro je 1. svibnja 1348. i pokopan je u Trogiru. Od koljena Šubića potječu plemena Slavogostići, Miroslavići, Ugrinići, Obradići, Markovići i Banići.

Među takvim Šubićima živio je eto naš bl. Nikola u bribirskom samostanu, a po svoj je prilici imao prilike i da utječe na taj stari hrvatski kneževski rod.

U BRIBIRSKOM SAMOSTANU

Bribirski je samostan ustanovila Ursa, žena Pavla Šubića, a majka Mladena I. Udala se god. 1289., a umrla 1303.

U bribirskom je samostanu umro na glasu svetosti fra Andrija iz Albanije te se spominje u imeniku blaženih. Ban Mladen I. ostavio je god. 1319. samostanu neke zgrade, valjda da ispašta grijeh, jer je ubio skradinskog biskupa iz slavne porodice Draškovića, koji mu je prijetio izopćenjem. Ban Pavao Šubić, koji je umro god. 1346., u svojoj je oporuci naredio, da bude pokopan u bribirskoj crkvi sv. Marije, gdje počivaju njegov otac i sinovi. Crkvi je ostavio razne predmete iz svoje kućne kapele, 7 komada razne zemlje. Nadario je i druge crkve. I drugi su knezovi činili zavještaje bribirskoj crkvi, ali ju je najobilnije nadario knez Vladislav Šubić, sin Stjepanov, koji joj je g. 1390. ostavio 11 komada zemalja, da franjevci svaki dan služe misu za mrtve iz njegova doma.

Crkva sv. Marije u Bribiru zvala se i crkvom sv. Ivana Krstitelja, jer su ga Šubići izabrali za svog zaštitnika. Radi navale Turaka franjevci su morali napustiti Bribir god. 1523. Pobjegli su u Šibenik, a narod se razbježe u primorje, na otoke i u Hrvatsku. Na tražbu fra Nikole Divnića, provincijala, šibenski je biskupski vikar Ivan Lučić dao odluku 26. kolovoza 1527., da baština bribirskih fratara pripada konventualcima u Šibeniku.

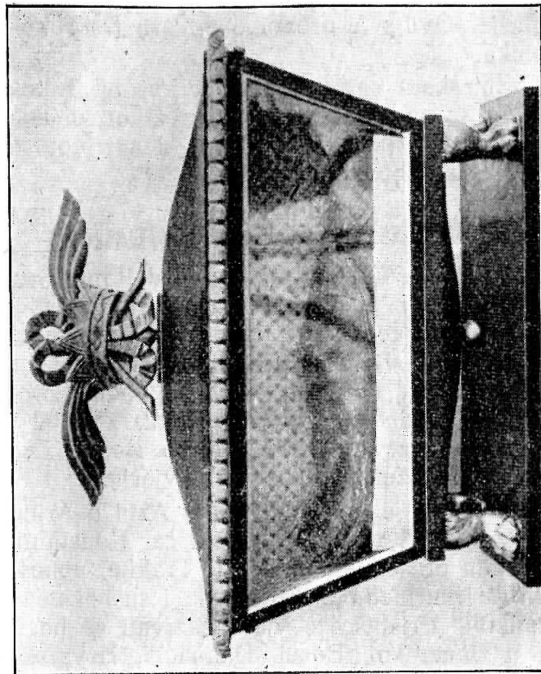
U Bribiru se i danas poznaju tragovi starog samostana, crkve, dvorova i neki grobovi.

Poznati šibenski povjesničar Dinko Zavorović kaže, da su iz bribirske crkve prenesene u šibenski franjevački samostan sv. moći: srebrena ruka s moćima sv. Bazilija i Lovre, srebrena ruka s moćima sv. Tadeja apostola i sv. Kristine, posrebreni pehar s jednim kamenom, kojim je sv. Stjepan, prvi mučenik, bio kamenovan, te srebreno pozlaćeno poprsje (umjetnički rad) s moćima sv. Matije apostola. Prenesene su i sandale bl. Nikole Tavelića. To je sve do danas sačuvano. U Šibenik je iz Bribira preneseno i više latinskih knjiga, pisanih na kožicama, velike vrijednosti, na pr. franjevački brevijarij, u kojem su zabilježeni dani smrti raznih Šubića i drugih.

BL. NIKOLA TAVELIĆ U ITALIJI

Čini se, da se bl. Nikola Tavelić htio nadahnuti jačim franjevačkim i pokorničkim duhom na onome mjestu, gdje je sv. Franjo u početku boravio sa svojom prvom braćom. Zato je otišao u Rivotorto kod Asiza u Italiji. Ne zna se, u kojoj je godini bl. Nikola tamo pošao. U doba sv. Franje bila je uz Rivotorto (hrvatski bi se to zvalo: Krivudasti potok) neka staja. Tu se Franjo smjestio sa dvanaestoricom svoje braće g. 1209. Kad ih je odatle izbacio neki seljak, preselili su se na Porciunkulu, gdje je bila crkvica sv. Marije, koju su im prepustili benediktinci. Porciunkula i Rivotorto nalaze se s jugozapadne strane Asiza, daleko jedan kilometar. Ali su franjevci uvijek držali Rivotorto za

kolijevku svoga Reda. Na mjestu negdašnje staje podigoše lijepu crkvu i samostan, oko kojih se razvilo selo. Tu i danas franjevci konventualci

SANDALA BL. NIKOLE TAVELIĆA
čuva se u crkvi sv. Franje u Šibeniku

obavljaju župsku službu. O tome mjestu piše jedan životopisac sv. Franje (D. Sparacio) ovo: »Iako je Rivotorto bio napušten od sv. Franje, ipak nije

ostao sasvim zapušten od Reda. Bl. Egidio iz Asiza, bl. Konrad iz Offida i bl. Nikola iz Šibenika dugo su tu boravili.« Šibenski biskup Fosko veli, da još postoji u Rivotortu natpis, koji u hrvatskom prijevodu glasi: »Ovdje je provodio pokoru fra Nikola iz Šibenika.«

U bribirskom samostanu i crkvi bl. Nikola pripravljao se za strogi redovnički život, obukao franjevački habit i položio zavjete, a u Rivotortu usavršio se u duhovnom zvanju.

BL. NIKOLA TAVELIĆ I BOGUMILI

No bl. Nikola Tavelić nije ostao u Italiji. Srce ga je vuklo u zemlju njegova naroda. Zato je bio poslan u Bosnu, gdje su se tada franjevci mnogo borili protiv krivovjeraca bogumila. Tako se i naš bl. Nikola Tavelić borio tu punih 12 godina proti toj aždaji bogumilskoga krivovjerstva, koje je u ono doba bilo zavladalo osobito po Bosni. Zato evo da nešto kažemo o tom krivovjerju.

Bogumilstvo je počelo u Maloj Aziji u Armeniji u 7. stoljeću. Kad je bizantinski car Konstantin V. Kopronim preselio Armence u Trakiju, njihova se vjera raširila među Bugarima, koji su bili neuki u kršćanstvu. Pristaše te vjere nazivali se bogumilima u Bugarskoj, Bosni, Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji, babunima u Srbiji i Macedoniji, u Italiji patarenima, u Njemačkoj katarima, a u Francuskoj albigezima (po gradu Alby). Njihova je kriva nauka učila ovo: Postoji Bog, koji je stvorio nevidljive duhove, i Satanael, đavao, koji je stvorio sve zemaljsko i tjelesno, a to je zlo. Prije Isusa Bog je imao jednoga sina Đavola, koji se pobunio proti njemu s odmetnulim anđelima. Stoga je Isus poslan na svijet, da ruši vlast đavla i baci ga u pakao. Isus je imao prividno tijelo i prividno je trpio, a spasava ljude samo svojom naukom. Bogumili zabacuju sakramente kao vidljive znakove. Bl. Djevica bila im je samo anđeo. Ne priznaju ženidbu, a preporučaju zajednicu žena. Uče, da duše čine pokoru u tijelu, a po tom idu, ako su savršene, u raj. Duše nesavršenih idu u pakao ili se vraćaju u drugo tijelo, da čine pokoru. Oni, koji nisu savršeni, mogu postati pred smrt, ako prezru svijet i ono, što je tjelesno (stvarno). Bogumili ne vjeruju u uskrsnuće tijela, jer im je ono od đavla. Savršeni ne idu u rat, ne jedu meso, ne piju vina, klone se užitaka tjelesnih, ne posjeduju blaga, ne zaklinju se i ne vrše krvne osvete. Bogumili poste i mole samo Očenaš i psaltir. Sastaju se po gajevima i šumama ili u kućama. Čitaju samo Novi Zavjet, lome kruh i pjevaju. Od savršenih se bira starješina djed (biskup) i njegovi zamjenici gost i starac, a vjeru šire strojnici (svećenici i upravitelji). Na grobovima postavljaju ogromno kamenje, na kojem su proste rezbarije strijelaca, mačeva, jelena, zvijezda, srdaca i drugo. Bogumili nisu marili za prosvjetu.

Iz Bugarske su bogumili bili protjerani te odoše u Srbiju, ali ih je i srpski kralj Stjepan Nemanja (koji je vladao od god. 1159. do 1185.) iza-

gnao i iz svoje zemlje. Odatle prijeđoše u Bosnu, gdje ih je zaštitio bosanski ban Kulin (od 1180. do 1204.). On je sam bio bogumil. Na bogumilstvo je zaveo neukoga biskupa Danijela, svećenike i plemiće. Zetski knez Vuk Nemanjić obavijestio je g. 1199. papu Inocenta IV. o teškom stanju katoličke vjere u Bosni i zamoli ga, da poradi kod hrvatsko-ugarskoga kralja Emerika, kako bi istrijebio kukolj iz Kristove pšenice. Doista kralj Emerik dođe s vojskom u Bosnu. Sad se lukavi ban Kulin izgovarao, da je iz neznanja postao bogumil. Obećaše on i drugi, da će se javno odreći krivovjerja. Mnogi se bogumili 8. travnja 1203. na Bilinom polju kod Zenice u prisutnosti bana Kulina odrekoše krivovjerja i prigrliše katoličku vjeru.

Iz Bosne je bogumilstvo prešlo i u Dalmaciju. U Splitu je g. 1200. postojala bogumilska općina. U primorskim su krajevima pomagali bogumile Kačići. Tadašnji papa poslao je kardinala Jakova Prenestinskog po naputku hrvatsko-ugarskoga kralja Andrije II. (koji je vladao od god. 1205. do 1255.) u Bosnu, i on je tu imao velikih uspjeha. Obratio je bosanskoga bana Ninoslava i mnoge velikaše bogumile na katoličku vjeru te je postavio za biskupa dominikanca Vildhausena iz Vestfalije. Ali netom je kardinal ostavio Bosnu, bogumilstvo je sa Ninoslavom diglo glavu. Sad navali kralj Koloman god. 1235. s vojskom na Bosnu i potuče bogumile, a god. 1238. osvoji osim Bosne još i Hum. Papa Grgur IX. pošalje godine 1238. u Bosnu bl. Ivana Teutonca, dominikanca, da ondje

uredi crkovne prilike. No dominikanci su tu s teškom mukom propovijedali Isusov nauk. Bogumili i njihovi saveznici ubiše ih 32 i k tome 7 franjevaca. Bosanski ban Sebislav je odvažno primio katoličku vjeru kao i dobar dio plemstva i puka. Podigao biskupski dvor u Sarajevu, jer je biskupski dvor u Kreševu bio porušen od bogumila.

Srpski kralj Stjepan Dragutin, sin Stjepana Uroša, osvojio je istočni dio Bosne i Srijem te je kao katolik progonio bogumile. Zato je papa Nikola IV. stavio njegovo kraljevstvo pod zaštitu sv. Petra, a to je u ono doba mnogo značilo. Od god. 1291. franjevci uspješno šire jedinstvo crkava u njegovu kraljevstvu. Dvojicu mu posla iz Dalmacije provincijal fra Mihovio iz Zadra (kasniji biskup u Osoru). Druge je franjevce poslao u Bosnu papa Bonifacije VIII. Papa Benedikt IX. čestitao je godine 1303. za uspjehe Urošu II., bratu Stjepanovu, ali radi političkih razloga Uroš je kasnije i katolike progonio.

BORBE PROTIV BOGUMILA

Godine 1325. pošalje papa u Bosnu fra Fabijana, provincijala u Šibeniku, sa nekoliko drugova, koje je bosanski ban Stjepan Kotromanić lijepo dočekao i pomagao u radu protiv bogumilstva.

Godine 1329. bio je fratar Gerardo Odonis, Francuz, učenik slavnog franjevačkog učenjaka Duns Scota, izabran za generala (vrhovnog starješinu) franjevačkog Reda, te pođe u Bosnu s ne-

koliko franjevaca. Banu Stjepanu Kotromaniću, bosanskim plemićima i puku svidješe se siromašni franjevci. Počeše za njih graditi samostane.

Stjepan Kotromanović, koji je od bogumila postao katolik, obratio se na papu Klementa VI., da mu pošalje »svećenike, koji znadu nauk vjere, i vješte slavenskom jeziku ili da ga bar mogu naučiti«, te da franjevac fra Peregrin može smjestiti obraćenike u oveće samostane, gdje bi se neko vrijeme podučavali u katoličkoj vjeri. Taj fra Peregrin Saksonac već je god. 1340. stao uredivati crkvene prilike u Bosni i bio je na čelu bosanske franjevačke vikarije. Kad je fra Peregrin imenovan biskupom u Splitu, bosanski ga ban nije mogao pregorjeti, pa se obratio papi, koji je 28. siječnja 1349. fra Peregrina odredio za bosanskoga biskupa. Umro je 28. siječnja 1356. i pokopan u Đakovu. Četiri godine prije njega umre i ban Stjepan Kotromanović.

Sad bogumili podigoše glave, a s njima i pravoslavni, te stanu proganjati franjevce i katolike, pogotovu kad je zavladao i kasniji prvi bosanski kralj ban Tvrtko I. (od god. 1354. do 1391.).

Fra Marko Viterbski pisao je g. 1366. asiškom redodržavniku, da pošalje u Bosnu, Srbiju i Bugarsku što više misionara. Papa Urban V. naredio je god. 1368. bosanskom vikaru, da tamo prima sposobnije redovnike. U lipnju iste godine dopustio je papa bosanskom vikaru, da primi 13 mjesta za prebivanje franjevaca, a god. 1374. do-

zvoljava, da se sagradi sedam samostana u bosanskoj vikariji.

U to doba, kad su franjevci razvili toliko djelovanje po Bosni, došao je u Bosnu i naš bl. Nikola Tavelić. Bilo je to godine 1379., kad je vladao bosanski kralj Stjepan Tvrtko I. Taj je kralj s velikim osnovama do god. 1390. okupio pod svoju vlast Hrvate Velebitu na jugu i po sjevernoj Dalmaciji osim grada Zadra. Da bi im što više ugodio, postao je od bogumila katolik. Godine 1376. došao je u Bosnu za biskupa zadarski nadbiskup Dominik, gdje je ostao do smrti god. 1381. Vjerojatno je, da je taj biskup otprije poznavao svetost našega bl. Nikole i dozvao ga u Bosnu godine 1379.

Bl. Nikola ostao je u Bosni 12 godina. U to je doba tamo djelovao i fra Deodat de Ruticinio, franjevac iz Francuske, koji je bio poslan u Bosnu od franjevačkog generala sa 12 drugova za misionara i koji je kasnije kao i naš bl. Nikola podnio mučeničku smrt u Jerusalemu. Osim fra Deodata u Bosni je sveto djelovao i fra Bartul Alvernijski od god. 1367. do 1407. kao poglavar (vikar) bosanskih franjevaca, koji je pisao i bogoslovna djela. Kad je u boju na Kosovu propala Srbija g. 1389., odmah je nastala pogibelj i za opstanak Bosne. Političke su okolnosti tražile, da se među sobom ne progone katolici, bogumili i raskolnici. Sa bogumilima počelo se blago postupati. I samo je starješinstvo franjevaca bdjelo, da se sljedbenici druge vjere ne razdražuju. Bl. Nikola Tavelić,

koji je uvijek bio pripravan, da strada radi vjere, i koji je u svetosti svojoj želio i mučeništvo podnijeti za Isusa, uvidi, da u Bosni ne će postignuti palme mučeništva, pa se spremi god. 1390. na put u Jerusalem, ne bi li je tamo dobio.

MUČENIČKA SMRT BL. NIKOLE TAVELIĆA

Već od doba boravka sv. Franje na Istoku (g. 1220.) franjevački Red ima veći broj redovnika u Svetoj Zemlji. Godine 1342. bilo je franjevcima povjereno čuvanje sv. Groba Isusova i svih kršćanskih svetinja u Svetoj Zemlji. Onamo dakle k tim franjevcima ode i naš bl. Nikola Tavelić.

Najbolje, što znamo iz života bl. Nikole Tavelića, to je njegovo mučeništvo. Ovdje donosimo prijevod s latinskoga »izvješća jednog pobožnog redovnika, koji je u ono doba stanovao u Jerusalemu«, kako je pisano koncem 14. vijeka u spomenici samostana konventualaca u Šibeniku. Evo, kako se u tom starom spisu opisuje mučeništvo bl. Nikole Tavelića:

»Neka znadu svi oni, koji pročitaju ovo pismo, da su četiri brata Reda sv. Franje iz različitih redodržava, koji su stanovali s nama u svetom gradu Jerusalemu, bili odlična života, eda po smrti budu pred Bogom odličniji i Njemu odaniji. Oni bijahu pokorni starješinama, sjajan primjer narodu, vrlo strogi u življenju i prokušani u svim dobrim djelima. To su: Deodat iz Ruticinija, akvitanske redodržave, drugi vam je brat Nikola iz Šibenika, grada u Dalmaciji, slavonske redodr-

žave. Ta su dvojica bila radi promicanja Reda za više godina u bosanskom vikarijatu, naime za dvanaest godina. Zatim su se preselili u Jerusalem sa dva druga, naime s bratom Petrom iz Narbone, umbrijske redodržave, te s bratom Stjepanom iz Turelija, genoveške redodržave. Ta četiri spomenuta brata dugo su vremena raspravljala, kako bi mogli da zadobiju duše, koje je đavao nastojao da ugrabi, te kako bi mogli da žrtvuju Bogu svoje duše. Savjetovali su se sa prečasnim magistrima Ivanom iz Kasalija poznatim u siciljanskoj redodržavi i s Ivanom dalmatinske redodržave i s veseljem su slušali, da je Crkva Božja bila i da jest zidana na krvi mučenika, koji se nazivaju svjedocima istine. Ta četiri brata potaknuta od mnogih razloga, dokaza i isprava o istom predmetu došli su do uvjerenja, da dobar čovjek može mnogo zaslužiti za svoju dušu, ako istupi proti onim ljudima, koji pripadaju Muhamedovu zakonu.

I tako su godine Gospodnje 1391. dneva 11. studenoga na dan sv. Martina oko trećeg sata spomenuta četiri brata htjela da izvrše, što su tekom vremena promišljeno odlučili. Zato odoše pred Salomunov hram (gdje muhamedanci sagradiše džamiju), svaki noseći u ruci papir ispisan u arapskom jeziku, ali s talijanskim slovima. Kad su htjeli da uniđu u džamiju, nisu im dopustili, nego ih upitaše, što traže. Navedena braća odgovoriše:

»Hoćemo da govorimo s vašim kadijom o vrlo korisnim i spasonosnim stvarima za vaše duše.«

Tada im rekoše:

»Ovo nije kuća gospodina kadije, ali dođite s nama i mi ćemo vas odvesti do kuće gospodina kadije.«

Kad ih dovedoše pred kadiju, uzeše oni svoje papire napisane arapskim jezikom a talijanskim slovima, kako smo već kazali, te počeše da čitaju i razlažu govoreći:

»Gospodine kadijo i vi svi, koji ste naokolo, molimo vas, da nam dozvolite besjediti, a izvolite saslušati naše riječi, jer sve, što ćemo vam reći, istinito je i pravedno, bez ikakve prijevare te vrlo korisno vašim dušama. Evo što imamo da vam kažemo: Prvo, vaš zakon nije dan od Boga, a niti je Božji. Drugo, govorimo, da je vaš zakon najgori, jer se oslanja na tjelesnosti, a ne na duševnosti, na laži, a ne na istini, on vas vodi k propasti, a ne k spasu.«

Ne obazirući se na rječkanja, psovke i uvrede nastave ovako dokazivati:

»Vaš zakon naređuje, da se drži više žena, dok je Bog u početku naredio, da čovjek ima samo jednu ženu. Nijednom čovjeku nije dozvoljeno — pod smrtnim grijehom, da ima više žena. Jedino je Gospod bio dao u tome posebnu povlasticu patrijarsima i nekojim drugima. K tome vaš zakon uči, da ćete u vječnoj slavi po volji uživati mnogo žena i raznovrsnih jela i pića, koliko god budete htjeli. Ali to nije istinito, jer je Spasitelj Isus Krist rekao, da se u nebesima niti žene niti udaju, nego da će biti kao anđeli Božji. Ako čovjek

jede, mora da probavlja i probavljeno izbaci, što se ne dolikuje vječnom blaženstvu. Osim toga tko ima odnošaja sa ženom, stvara raspadljivost, a raspadljivost se protivi vječnoj sreći. Kažemo i to, da je vaš zakon zakon osuđenja i laži i da u njem nema ni truna istine, a naš je zakon istinit i svet, jer Krist, Sin Boga živoga govori u svom svetom evanđelju: Tko bude vjerovao u Krista, Sina Božjega, i bude kršten, spasit će se, a tko ne bude vjerovao, bit će osuđen. Ali vi ne vjerujete u Sina Božjega i niste kršteni, nego se držite zlih zakona, koje vam je dao Muhamed. Zato vam govorimo, da se po svetom evanđelju i po nauci gospodina Isusa Krista vi ne možete spasiti.«

Na te i na druge riječi naljutiše se kadija i njegovi savjetnici kao i veliko mnoštvo ljudi, a bijaše ih oko trideset tisuća, koji su došli, jer je odmah pukao glas o njima i njihovim tvrdnjama. Bijaše pozvan i gvardijan samostana Sionske gore i gostoprimac hodočasnika. Pred njima reče kadija navedenoj braći:

»Jeste li riječi, koje ste izrekli, kazali promišljeno ili nepromišljeno?«

Nato oni odgovoriše:

»Sve, što smo rekli, kazali smo promišljeno pri potpunoj svijesti i zdravom razumu iz vjerske gorljivosti i radi spasa duša.»

Tada im kadija reče:

»Hoćete li opozvati, što ste rekli?«

Nato oni odgovore:

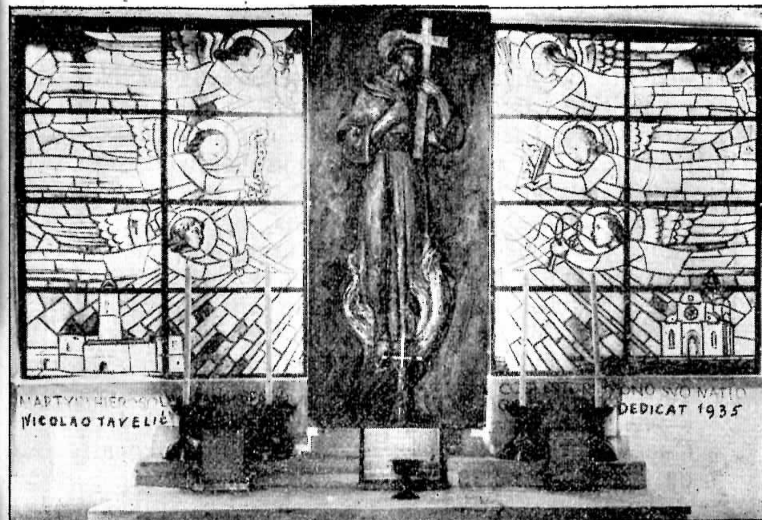
»Ne ćemo nikako opozvati ni jedne kazane riječi. Pripravni smo, da prije podnesemo okove, bičevanje, tamnicu pa i samu smrt, nego da nešto izrečemo proti onome, što smo ustvrdili.«

Tada se kadija dogovori sa svojim savjetnicima i izreče nad njima smrtnu osudu. Čuvši to ono veliko mnoštvo naroda, stane vikati:

»Smaknite ih, neka više ne žive!«

I odmah ih na istom mjestu počnu batinati. Bili su tako izbijeni i izranjeni, da su ih svi držali već mrtvima. Zato su ih ostavili tu na zemlji. To se dogodilo oko šestog sata. Iza nekoga vremena braća su počela otvarati oči i nešto govoriti. Kad to opazi kadija, naloži, da im se okuju u gvožđa ruke i noge. Oko ponoći dade sa njih svući haljine i naredi, da ih tako okovane izbiju još više nego prije. Zatim ih baci u strašnu tamnicu. Tu ih dade prikovati o četiri stupa, da njihova tjelesa ne bi mogla imati počinka. Postavi im i mučila na čelo. U tako teškim mukama ostanu tri dana bez jela i pića, utješeni jedino božanskom utjehom. Iza trećega dana dođoše s istrgnutim mačevima amurat i kadija sa svojim savjetnicima koji su tražili, da se smaknu, jer su zlo govorili o njihovom proroku i njegovu zakonu.

Tada amurat s kadijom i svim pukom, koji bijaše došao, kako rekosmo, odvedoše braću na trg, gdje su se izvršivale smrtne osude. Tu najprije bi naložena velika vatra, zatim ponovno zapitaše braću, hoće li da opozovu, što su rekli, i da li će postati muslimani. Kad oni odgovoriše, da

PRVO HRVATSKO SVETIŠTE U SVETOJ ZEMLJI

Kapelica s oltarom bl. Nikole Tavelića u novoj crkvi na obronku Maslinske Gore nedaleko groba Majke Božje. Ovaj oltar je izradio hrvatski kipar Ivo Kerdić te i svojom umjetničkom ljepotom služi na čast hrvatskom narodu, koji ga svojim troškom podiže u Spasiteljevoj domovini. U sredini oltara je brončani kip (relijef) bl. Nikole Tavelića s križem i mučeničkom palmom u ruci, a stoji u ognju. S jedne i druge strane kipa su umjetnički izrađeni prozori sa slikama anđela, koji slave bl. mučenika našeg. Ispod anđela je s desne strane stolna crkva u Šibeniku, rodnom mjestu Blaženika, a s lijeve strane stara prvostolna crkva zagrebačka. Ispod prozora je na mramoru latinski natpis, koji hrvatski glasi ovako: »Mučeniku jerusalemskom blaženom Nikoli Taveliću, Hrvatu, † 1391. — Nebeskom zaštitniku svome posvećuje hrvatski narod.« I svjećnjaci na oltaru i raspelo u sredini i okviri za misne molitve — sve je krasno umjetnički izrađeno te posrebreno i pozlaćeno. Još će na prednjoj strani oltarnog stola, koji je iz mramora, biti hrvatski grb. Za dovršenje tog našeg jerusalemskog oltara te za uređenje njegove male kapelice, koja je za nj načinjena u novoj jerusalemskoj slavenskoj katoličkoj crkvi, treba još troškova, za koje će plemenite hrvatske duše sigurno još pridonijeti svoje darove. Na tom će se našem oltaru u Jerusalemu služiti svete mise za namjene hrvatskih katolikâ.

toga ne će nikad učiniti, bi izrečena osuda nad njima. Sad nasrnu na njih oružani ljudi te ih tako izmrcvariše i iznakaziše, da nije bilo moguće raspoznati, da su to ljudi. Tako izmrcvarena tjelesa baciše na onu veliku vatru. Kad se vatra ugasila, nađoše tjelesa posve neozleđena, neopržena od ognja. Zato baciše tjelesa po drugi put na još veću vatru, a isto tako ponovno i treći put, ali tjelesa ostaše nesažgana. Tome su se prizoru mnogi začudili, jer iako su vatru potpirivali sve do uvečer, ipak su ona tjelesa ostala netaknuta od vatre. Čudom se začudi kadija i svi prisutni, pa kadija dade potpuno ugasiti vatru i raznijeti drva i pepeo, a tjelesa navedene braće tajno zakopati, da ih kršćani ne bi našli i držali njihove moći.

Mislimo dakle, da je Bog htio u svom velikom milosrđu, da se dogodi to veliko čudo u ovom svetom gradu Jerusalemu na utjehu vjernika.

Mučeni dakle bijahu ovi časni Kristovi mučenici četrnaestog studenog, a istoga se dana slavi njihova svetkovina na hvalu i slavu svemogućega Boga i bl. Djevice Marije te serafskoga oca sv. Franje, čijega su reda bila navedena braća, sveti mučenici, kojima neka je čast i slava na sve vijeke. Amen.«

NIKOLA TAVELIĆ PROGLAŠEN BLAŽENIM

Odmah iza smrti bl. Nikole Tavelića stadoše ga častiti, štovati i moliti mu se u mnogim franjevačkim crkvama, osobito u Bribiru, Šibeniku i Jerusalemu, premda naš jerusalemski mučenik još nije bio od Crkve proglašen ni blaženim ni svecem.

Tako je to bilo skoro punih pet stotina godina iza Tavelićeve mučeničke smrti. Tada je prije 55 godina na čelu biskupije u Šibeniku bio pobožni i svetom gorljivošću obuzeti biskup A. J. Fosko (piše se: Fosco). Taj je dični šibenski biskup iz ljubavi prema bl. Nikoli i svome gradu ustrajno nastojao, da njegovo štovanje oživi u svojoj biskupiji, te da tog našeg mučenika Sv. Otac Papa proglasi blaženim. Biskup Fosko sastavio je 30. prosinca 1880. posebno povjerenstvo, koje je za godinu dana sabralo sve, što je bilo potrebno, da Nikola Tavelić bude proglašen blaženim, pa je to sve poslano u Rim. Papinska sv. Kongregacija Obredâ dugo je sve poslane isprave proučavala, a onda je 25. svibnja 1889. pod predsjedanjem kardinala Mječislava Ledochowskoga, rodom Poljaka, izdala odluku o štovanju bl. Nikole tvrdeći, da je od pamtivjeka. Odluku je odobrio sv. Otac Leon XIII. 6. lipnja 1889.

U Šibeniku se za ovo odobrenje već prije saznalo, pa su 2. lipnja zazvonila zvona svih crkava, mužari pucali na tri strane, a u okićenoj je stolnoj crkvi slika bl. Nikole bila postavljena na oltaru, na kojem je biskup odslužio svečanu sv. misu zapjevavši na koncu »Tebe Boga hvalimo«, što je sv. Otac Papa našeg hrvatskog mučenika jerusalemskog uvrstio među blaženike Božje.

Papinska Sv. Kongregacija Obredâ odobrila je 17. svibnja 1890. posebne molitve, pjesme te misu

u čast bl. Nikole Tavelića za šibensku biskupiju. U prvu nedjelju mjeseca rujna vrši se u Šibeniku svečanost u čast bl. Nikole Tavelića i procesija sa slikom njegovom. Inače se blagdan bl. Nikole Tavelića slavi 16. studenoga u cijeloj biskupiji. Franjevci su zadržali njegov blagdan na dan 14. studenoga t. j. na dan mučeničke smrti njegove prema običaju, koji se spominje već od smrti Blaženikove. I to, što je od Sv. Stolice odobreno i služenje sv. mise u čast bl. Nikole Tavelića, proslavljeno je u Šibeniku 20. lipnja 1890. veličanstvenom proslavom. Biskup Fosko izdao je pastirsko pismo, u kojem je naložio, da se i u nedjelju 7. rujna 1890. po svoj biskupiji proslavi svečanost bl. Nikole »što sjajnije i svečanije, dostojno svečara, našega sugrađanina«. I doista zvona su slavila osam dana, u crkvama se propovijedalo o našem Blaženiku, narod se pričešćivao te i vanjskim slavljem odavao oduška svojoj radosti, što je hrvatski narod dobio u nebu zaštitnika, koji se iz svetoga grada smrti Spasiteljeve na križu mučeničkom smrću uzdigao u nebesku slavu, da ondje moli za svoj dragi hrvatski narod.

Svima Hrvatima katolicima bilo bi milo, da naš bl. Nikola Tavelić bude što prije proglašen i svecem. Molimo i radimo, da to bude što prije!

Napisao Krsto Stošić

S dopuštenjem duhovne oblasti nadbiskupije zagrebačke od 12. kolovoza 1935. br. 5693.

»JERONIMSKO SVIJETLO« izdaje Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima u Zagrebu, Trg Kralja Tomislava 21. Odgovorni urednik: Dr. Josip Andrić, Zagreb, Trenkova ulica 1. Tisak Nadbiskupske tiskare u Zagrebu. Za tiskaru odgovara: Stjepan Marinović, Zagreb, Kamaufova ulica 16.